

ואדם קובע לה מקום.

והיה מסתבר לי לומר שרבי יוחנן פסק כרבי שמעון בכל מקום.

אבל משבא רב יצחק ואמר שרבי יוחנן הכריע כרבי יהודה ידענו שבכל מוקצה מחמת איסור הוא הכריע שהלכה כרבי יהודה, ורק במוקצה מחמת מיאוס אין הוא פוסק כמוהו אלא כרבי שמעון.

ולפיכך התיר רבי יוחנן לטלטל גר של חרס ישן למרות שהוא מאוס.

אמר ליה אבוי לרב יוסף: כיצד יש צד לומר שקביעות מקום של חפץ אוסרת אותו בטלטול בשבת? והרי כילת התנים, דאדם קובע לו מקום, ואמר שמואל משום רבי חייא: כילת התנים מותר לנטותה, ומותר לפרקה בשבת, כי לפי שאין לה גג טפח, אין בה משום איסור בניה וסתירה!?

אלא, אמר אבוי: איסור טלטול המנורה האמור, הוא במנורה של חוליות [העשויה פרקים פרקים], שיש לחשוש שמא תתפרק, ויבוא להחזירה, ויתקן כלי.

ופרכינן: אי הכי, שהחשש הוא לתיקון כלי — מאי טעמא דרבי שמעון בן לקיש, דשרי?

ומשנינן: מאי חוליות — כעין חוליות, דאית בה במנורה חידקי, חיתוכין מסביב

להגיע לדברי רב יצחק כדי לומר שרבי יוחנן פוסק כרבי יהודה? וכי את, מכח סברת עצמך, לא תסברא דרבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה.

הא רבי אבא ורבי אסי איקלעו לבי רבי אבא דמן חיפא, ונפל מנרתא על גלימיה דרבי אסי ולא טילטלה.

ודייק אביי: מאי טעמא לא טילטלה רב אסי למנורה שנפלה עליו? לאו, משום דרבי אסי תלמידיה דרבי יוחנן הוא, ורבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה!

אמר ליה רב יוסף לאבוי: מנרתא קאמרת? מנרתא שאני! ואילו לא היה לי את דברי רב יצחק לא הייתי יודע שרבי יוחנן הכריע כרבי יהודה.

דאמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי:

הורה ריש לקיש בצידן: מנורה קלה, הניטלת בידו אחת — מותר לטלטלה. אבל מנורה כבידה הניטלת בשתי ידיו — אסור לטלטלה כיון שקובעים לה מקום ואין דרך לטלטלה.

ורבי יוחנן אמר: אנו, אין לנו לנהוג היתר בטלטול אלא בנר כרבי שמעון, אבל מנורה בין ניטלה בידו אחת בין ניטלה בשתי ידיו — אסור לטלטלה.

וטעמא מאי?

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: הואיל

מכיון שמיועדת לשימוש של דבר האסור מחמת מוקצה היא נאסרת.

וכתב רש"י שקינה היא "מלאכתו לאיסור", ועל אף שאין עושים בה מלאכת איסור, הרי

היוצרים רושם כאילו עשויה המנורה חוליות חוליות.

הלכך:

מנורה שיש בה חוליות ממש — בין גדולה בין קטנה אסורה לטלטלה.

מנורה גדולה נמי, אם היא מנורה דאית בה חידקי — אסור לטלטלה גזירה אטו גדולה דעשויה חוליות. לפי שהרואים את החיתוכים יחשבו שהיא של חוליות, היות והדרך לעשות מנורה גדולה מחוליות, ויבואו לטלטל מנורה של חוליות ממש.

כי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש — בקטנה, דאית בה חידקי, ויודעים הכל שהם חיתוכים ולא חוליות.

מר, רבי יוחנן סבר, גזרינן אטו חוליות.

ומר, ריש לקיש סבר, לא גזרינן.

ועתה חוזרת הגמרא לדון בדברי רבי יוחנן שהובאו בעמוד הקודם, שסובר כי ההלכה היא כרבי יהודה.

ומי אמר רבי יוחנן הכי שהלכה כרבי יהודה?

והאמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה. ותנן [התבאר בדף מד ב]: מוכני שלה, גלגל השידה, בזמן שהיא נשמטת — אין חיבור לה, ואין נמדדת עמה, ואין מצלת עמה באהל המת, ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות.

ויש לדייק מכאן: הא אם אין עליה, על גלגל השידה, מעות עתה, כשבאים לטלטלה ביום השבת עצמו — שריא

המוכני בטלטול, ואף על גב דהווי עליה מעות בין השמשות! דלא אמרינן מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולא יומא. ומוכח לפי רבי יוחנן שהלכה כרבי שמעון, שהרי כך סתם רבי במשנה.

אמר רבי זירא: תהא משנתינו, נעמיד את משנתנו, בכגון שלא היו עליה מעות כל בין השמשות, שלא הוקצתה אז, כדי שלא לשבור דבריו של רבי יוחנן.

והכי נדייק ממנה: אימתי יש צורך שיהיו עליה מעות ביום השבת עצמו כשבאים לטלטלה כדי לאסרה בטלטול — כשלא היו עליה מעות בבין השמשות. אבל אם היו עליה מעות בבין השמשות הרי היא אסורה במשך כל היום בטלטול, גם כשהוסרו ממנה המעות, וכדברי יהודה.

אמר רבי יהושע בן לוי: פעם אחת הלך רבי לדיוספרא, והורה במנורה כרבי שמעון בנר. וכדמפרש ואזיל:

איבעיא להו: האם הורה רבי הוראה אחת או שתיים?

האם הורה הוראה אחת במנורה, שהדין שלה הוא כרבי שמעון בנר ישן — ולחיתרא בלבד הורה, והיינו, שהלכה כרבי שמעון במוקצה.

או דילמא שתי הוראות הורה:

האחת, הורה במנורה שיש בה חידקי [חיתוכים] לאיסורא, לפי שגוזרים בה אטו מנורה של חוליות.

וההוראה השניה, שהלכה כרבי שמעון בנר — לחיתרא?

ומסקינן: תיקו.

ומביאה עתה הגמרא מספר דיעות והנהגות של אמוראים בטלטול הנר:

רב מלכיא איקלע לבי רבי שמלאי, וטילטל שם שרגא נר שכבה. ואיקפד רבי שמלאי.

רבי יוסי גלילאה איקלע לאתריה נקלע למקומו דרבי יוסי ברבי חנינא. וטילטל שם שרגא, נר שכבה. ואיקפד רבי יוסי ברבי חנינא.

רבי אבהו, כי איקלע לאתריה דרבי יהושע בן לוי שפסק כרבי שמעון — הוה מטלטל שרגא, ואילו כי איקלע לאתריה דרבי יוחנן שפסק כרבי יהודה — לא הוה מטלטל שרגא.

והוינן בה: מה נפשך: אי כרבי יהודה סבירא ליה — ליעבד כרבי יהודה, אי כרבי שמעון סבירא ליה — ליעבד כרבי שמעון!

ומשנינן: לעולם רבי אבהו כרבי שמעון סבירא ליה להקל. ומשום כבודו דרבי יוחנן הוא דלא הוה עביד כפי שסבר להתיר, אלא החמיר על עצמו.

אמר רב יהודה: שרגא דמשחא נר של שמן לאחר שכבה — שרי לטלטלה, שאינו מאוס. והלכה כרבי שמעון.

אבל נר דנפטא, של נפט — אסור לטלטלה אפילו לרבי שמעון, לפי שהוא מאוס ואינו ראוי לכלום חוץ מאשר להדליק בו.⁽¹⁾

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: שרגא דנפטא נמי שרי לטלטלה. הואיל וראוי לשימוש — לכסות בו כלי.

רב אויא איקלע לבי רבא. הוה מאיסן בי כרעיה היו מאוסות רגליו כטינא, בבוז, אתיבי אפוריא התיישב על המיטה קמיה דרבא.

איקפד רבא על שטינף את המטה, בעא לצעוריה, בכך שיביך אותו בדבר הלכה.

אמר ליה רבא לרב אויא: מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: שרגא דנפטא נמי שרי לטלטליה?

אמר ליה: הואיל וחזיא לכסויי בה מנא, שראוי לכסות בו כלי.

אמר ליה רבא: אלא מעתה, כל צרורות של אבנים שבחצר נמי מטלטלין, הואיל וחזיא לכסויי בהו מנא?!

אמר ליה: הא, לשרגא דנפטא — איבא תורת כלי עליה. אבל הני צרורות שבחצר — ליבא תורת כלי עליה.

1. כלי שאינו ראוי כלל למלאכה המותרת בשבת נחלקו הראשונים אם מותר לטלטלו לצורך מקומו. לדעת בעל המאור, לקמן קנ"ד, הוא מוקצה, ואלו הרשב"א כתב שדינו הוא ככלי שמלאכתו

לאיסור, שיותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו. ולכאורה מסוגיינתו מוכח, שרק במקום שהכלי ראוי לשימוש כל דהו הוא אינו מוקצה.

שהרי לכן התיירו רבה ורב יוסף לטלטל שרגא דנפטא משום שהם ראויים לכסות בהם כלי,